

Yabancı Sermaye Giderek Bankalarımızı da Yabancılaştırıyor

Erdem ALPTEKİN

Yabancı Sermaye Girişine Kısa Bir Bakış

Son iki yıldır yabancı sermaye ülkemize akıyor, oysa yıllarca yabancı sermaye girişinin oldukça kısıtlı olduğundan şikâyetçiydik.

Kimileri enflasyonu, kimileri yolsuzlukları, kimileri ağır vergileri, kimileri yasal engelleri kimileri de kayıtsız ekonomiyi yabancı sermayenin önünde engel olarak görüyordu.

Ancak ne olduysa, yabancı sermaye temel ekonomik sorunlar düzelmemesine rağmen son yıllarda birdenbire artmaya başladı.

Avrupa Birliği sürecinin ivme kazanması ve ekonomik istikrar da buna yardım etti.

Ayrıca, özelleştirme süreci ile birlikte büyük kuruluşlara ilgi oluştuğunu ve ülkemizin yabancılar açısından ucuz bir pazar konumunda olduğunu da eklemek gerekiyor.

Doğrudan yabancı sermaye girişi; 2002 yılında 1,1, 2003'te 1,8, 2004'te 2.9, 2005'te 9.8, 2006'da ise 19.8 milyar dolar civarında.

Görüldüğü gibi, 2002'den bu yana çok ciddi bir yabancı sermaye girişi var.

2007 yılı içerisinde de Uluslararası Finans Enstitüsü'nün raporuna göre 22,5 milyar dolar net yabancı sermaye girişi olacağı tahmin ediliyor.

Ancak, 2007 sonrası özelleştirmelerin aynı hızda devam etmeyeceği beklenmekte.

Hizmetler sektöründe özellikle bankacılık ve sigorta sektöründe satılacak bir şeyin kalmayacağı düşüncesi hakim.

Ülke olarak; arazi alacak, fabrika kuracak, istihdam yaratacak, üretim yapacak, ihracat gerçekleştirecek ve vergi verecek yatırımcıları bekliyor olacağız.

İşçilik ve enerji maliyetlerinin yüksek olduğu ve kayıtdışılığın yüksek oranda seyrettiği iş ortamına yabancı sermayeyi çekmemiz 2007 sonrası daha zor olacak.

Yabancı sermayeye gelirken üzerimize düşen görevleri yapmamız, işgücü piyasasını daha sağlam temellere oturtmamız gerekmektedir.

İstihdamın üzerindeki yükleri azaltmamız, enerji maliyetlerini aşağı çekmemiz, ticari işlemleri hızlandırmamız ve yabancı yatırımcıya uygun koşullarda üretim yapmasını sağlayacak arazi tahsisi sağlamamız gerekiyor.

Bir takım kolaylıklar sağlamalıyız ki; Rusya, Tayland ve Çin'in çektiği yabancı sermaye bize de kolayca gelsin, sadece satın almayla yetinmesin, yeni şirketler kursun ve buldukları bölgeyi kalkındırsınlar.

Tabii ki beklentilerimiz, 2007 yılından sonra yabancı sermayenin bugünkü kadar kolay çekilemeyeceği yönünde ancak yine de son yıllarda yaşanan başarıyı yadsımamak gerek.

2006 yılı sonu itibariyle yaşanan değişim, yabancı sermaye çekmede başarılı olduğumuzu bize gösteriyor.

2005 yılında gerçekleşen 9,8 milyar dolarlık net doğrudan sermaye girişine göre bu yıl yaşanan değişimin yüzde 101,7 olması büyük bir başarı.

Yaşanan artış, ülkemiz ekonomisinin geçtiğimiz yıllara oranla ciddi oranda yabancı sermaye çektiğini gösteriyor.

Ancak yabancı sermayenin bir fabrika veya tesis inşa etmediğini, üretim ve istihdam artışı yaratacak yeni yatırımlardan uzak durduğunu görüyoruz.

Kurulu tesisleri veya işletmeleri satın alma yoluna gidiyor, özelleştirmelerden pay almaya çalışıyorlar.

Ayrıca net doğrudan sermaye girişinin içerisindeki 2,9 milyar doların gayrimenkul için gelen net yabancı sermaye olduğunu görebiliriz.

Bu rakam 2005 yılı içerisinde 1,8 milyar dolar idi.

2005 yılına göre 2006 yılında yaşanan artış, yüzde 60 oranında değişim yaşandığını göstermekte.

Yabancıların, ülkemize yoğunlukla gayrimenkul alımı ve şirket satın alma amaçlı geldiğini söyleyebiliriz.

Mevcut şirketlerin ve varlıkların el değiştirerek mülkiyetlerinin yabancıların eline geçtiğini ve 55 adet yerli sermayeli şirkete uluslararası sermaye iştiraki sağlandığını görüyoruz.

2006 yılı içerisinde gerçekleşen uluslararası doğrudan yabancı yatırım girişinin; başta mali kurumlar olmak üzere ulaştırma ve haberleşme sektörlerinde yoğunlukla gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

Mali aracı kurumların faaliyetleri için 7 milyar dolar, ulaştırma ve haberleşme hizmetleri için ise 6,3 milyar dolar doğrudan yatırım girişi gerçekleşti.

2006 yılı Ocak-Aralık döneminde doğrudan yatırım girişlerinin yüzde 83,1'inin AB kaynaklı olduğu, bu oranın geçen yıl ise yüzde 58 seviyesinde olduğu sonucu ortaya çıkmakta.

Yabancı yatırım girişlerini ülke bazında incelediğimizde;

5.2 milyar dolarlık yabancı sermaye girişiyle Hollanda'nın en ciddi sermaye girişini gerçekleştirdiğini görüyoruz.

Ayrıca; 8,3 milyar dolar pay alan diğer AB ülkeleri ile 1,8 milyar dolar pay alan Körfez ülkelerinin de dikkat çektiğini söyleyebiliriz.

Bankacılık Sektörü ve Yabancı Sermaye

Tarihin en yüksek doğrudan yabancı yatırımının sağlandığı 2006 yılında bankacılık sektörünün yıla damgasını vurduğunu söyleyebiliriz.

Yılın en fazla birleşme ve satın alma işlemi, bankacılık sektöründe yaşandı.

Yıla damgasını vuran bankacılık işlemleri; Finansbank'ın NBG'ye, Denizbank'ın Dexia'ya, Akbank'ın ise Citigroup'a satılması oldu.

Bankacılık sektöründe gerçekleşmiş olan bu üç işlemin toplam değeri, sektörde gerçekleşen işlemlerin yüzde 56'sını oluşturdu.

2006 Eylül itibarıyla bankacılık sektöründeki yabancı payının yüzde 20'ye yükseldiğini ve bu payın 2004 yılında yüzde 2,3, 2005 yılında yüzde 12,5 olduğu sonucundan hareketle bankacılık sektöründeki yabancı sermayenin oldukça ciddi bir artış gösterdiğini söyleyebiliriz.

Satışı gündemde olan Oyakbank, Halkbankası ve Vakıfbank'ın da yabancılara satılması halinde sektördeki yabancı payının yüzde 40'lara kadar yükselebileceği öngörülüyor.

2005 yılında dört, 2006'da ise dokuz banka olmak üzere 13 banka, kısmen veya tamamen yabancılara satıldı.

Yabancılarla ortaklık yapan veya satışı tamamen yapılan bankalar değerlendirilecek olursa;

- ❖ Akbank, bankanın yüzde 20 hissesini Citigroup'a 3,1 milyar dolara sattı. Bu satışın bugüne kadar bankacılık sektöründe yapılan en büyük satış olduğunu belirtmemiz gerek.
- ❖ MNG Bank, Lübnanlı Hariri ailesinin iki bankacılık iştiraki tarafından (Arab Bank, MNG Bank'ın yüzde 50 hissesini, BankMed ise yüzde 41'ini) 160 milyon dolara satın alındı.
- ❖ Tat Yatırım Bankası A.Ş.'nin sermayesinin yüzde 99,95'ine tekabül eden hisseleri Merrill Lynch European Asset Holdings Inc.'e devredildi.

- ❖ Denizbank'ın yüzde 75 hissesi 2,44 milyar dolara Dexia Participation Belgique S.A.'ya satıldı.
- ❖ Tekfenbank'ın yüzde 70 hissesi EFG Eurobank Ergasias S.A.'ya satıldı.
- ❖ Fiba Holding A.Ş., Fina Holding A.Ş., Girişim Factoring A.Ş. ve Fiba Factoring Hizmetleri A.Ş.'nin sahip olduğu hisselerden Finansbank A.Ş.'nin sermayesinin yüzde 46'sına tekabül eden bölümü, National Bank of Greece S.A.'ya 2,3 milyar euroya satıldı.
- ❖ Abank'ın yüzde 47,2 hissesi, Alpha Bank'a 204,8 milyon dolara satıldı.
- ❖ Şekerbank'ın yüzde 33,98'ine karşılık gelen hisseleri, sermayesinin tamamı Bank Turanalem JSC'nin sahip olduğu Turanalem Securities JSC tarafından devralındı.
- ❖ BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.'nin yüzde 57,55'i, Bank Hapoalim B.M.'e ait bulunan Tarshish-Hapoalim Holdings and Investments Ltd.'ye satıldı.
- ❖ Yapıkredi Bankası'nın yüzde 57,40'ı 1,2 milyar euroya Koç Holding ile Unicredit ortaklığına satıldı.
- ❖ Garanti Bankası'nın yüzde 25,5'lük hissesi General Electric iştirakı GE Consumer Finance'a 1.6 milyar dolara satıldı.
- ❖ Dışbank'ın yüzde 89.34'lük hissesi Fortis Bank NV-SA'ya 880 milyon euroya satıldı ve bankanın ünvanı Fortis Bank A.Ş. olarak değiştirildi.
- ❖ TEB Mali Yatırımlar A.Ş. hisselerinin yüzde 50'si BNP Paribas'a devredildi ve bu devir neticesinde BNP Paribas, bankada yüzde 42,1 oranında dolaylı pay sahibi oldu.

Bu satışlarla birlikte sektördeki ilk 10 sıra içindeki bankalardan beşinin yabancılara satıldığı veya ortaklık yapıldığı görülüyor.

Yabancıların ülkemizdeki bankaları keşfe çıkmasının nedenlerini düşündüğümüzde; siyasi ve ekonomik istikrarın ve AB sürecinin olumlu katkı yaptığını söyleyebiliriz.

Genç nüfusun varlığı ve mevduat sahipliği oranının AB ülkelerine göre düşük seyretmesi, ülkemizdeki bankacılık sektörünün toplam aktif büyüklüğünün gelişmiş ülkelerinden çok geri kalması ve bu nedenle alınacak çok yol olması yabancıların ilgisinin artmasına neden oluyor.

Ayrıca, daha önceleri; konut kredileri, kredi kartları, tüketici kredileri gibi bireysel bankacılık ürünlerine ağırlık veren bankalar KOBİ'leri hedefleyen ürün ve hizmetleri de öne çıkardılar.

Fırsatların büyüklüğünün yanısıra, yabancı bankaların gelişmekte olan piyasalarda büyüme fırsatı araması nedeniyle ülkemiz piyasasına ilginin devam etmesi bekleniyor.

Sektörde yabancı payının artmasıyla birlikte, bankalar arası birleşme ve satın almaların hız kazanacağı ve yabancı bankaların karlılığın yüksek olduğu bireysel ve KOBİ bankacılığına ve Sermaye Piyasası işlemlerine yöneleceği düşünülüyor.

AR&GE BÜLTEN 2007 MART - SEKTÖREL

Yabancıların rekabeti her alanda arttırması ve dolayısıyla yeni ürünlerin sunumuyla beraber servis kalitelerinin de yükselmesi bekleniyor.

Bankacılık sektöründe istihdam edilen eleman sayısının önümüzdeki yıllara göre arttığı da gözle görülür bir gerçek.

Tablo 1: Bankacılık Sisteminde Çalışanlar

	Aralık 2004	Aralık 2005	Aralık 2006
Mevduat bankaları	122.630	127.857	138.595
Kamu bankaları	39.467	38.046	39.223
Özel bankalar	76.880	78.806	73.245
Fondaki bankalar	403	395	333
Yabancı bankalar	5.880	10.610	25.794
Kalkınma ve yatırım bankaları	4.533	4.401	4.573
Toplam	127.163	132.258	143.168

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği (Aralık 2006 itibariyle)

Mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarında 2006 yılsonunda çalışan sayısı, 2005 yılsonuna göre 10.910 kişi, (yüzde 8,2 oranında) artarak 143.168 oldu.

2006 yılsonu itibariyle, banka çalışanlarının yüzde 27'si kamusal sermayeli mevduat bankaları, yüzde 51'i özel sermayeli mevduat bankaları, yüzde 18'i yabancı sermayeli mevduat bankaları ve yüzde 3'ü ise kalkınma ve yatırım bankaları tarafından istihdam edilmiş olduğu görülmekte.

Tablo 2: Bankacılık Sisteminde Banka ve Şube Sayısı (K.K.T.C ve yabancı ülkelerdeki şubeler dahil)

	ARALIK 2004		ARALIK 2005		ARALIK 2006	
	Banka	Şube	Banka	Şube	Banka	Şube
Mevduat bankaları	35	6.088	34	6.228	33	6.708
Kamu bankaları	3	2.149	3	2.035	3	2.048
Özel bankalar	18	3,729	17	3.799	14	3.587
Fondaki bankalar	1	1	1	1	1	1
Yabancı bankalar	13	209	13	393	15	1072
Kalkınma ve yatırım bankaları	13	18	13	19	13	27
Toplam	48	6.106	47	6.247	46	6.735

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği (Aralık 2006 itibariyle)

Sektördeki toplam şube sayısı ise 2005 yılsonuna göre 488 adet artarak 6.735'e yükseldi.

Şube sayısı kamusal sermayeli mevduat bankalarında 13, yabancı sermayeli mevduat bankalarında 679, kalkınma ve yatırım bankalarında ise 8 adet arttı.

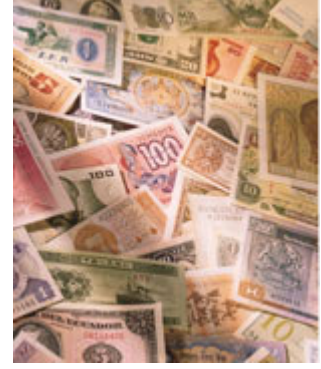
Yabancıların sektöre katkısının olacağı şüphesiz ancak yabancı banka sayısının artmasının getirisinin götürüsünden daha az olacağını savunan çok ciddi bir kesim var.

Ancak; en büyük sorun, yabancı bankaların sektördeki payı olmamalı.

Yabancıların sektöre getirdiği yenilikleri ve rekabeti daha da hızlandıracaklarını unutmamak gerekmektedir.

Bankalarımız üzerlerine düşeni yapmalılar, alınacak çok yol olduğunun farkında olmalılar.

Toplam aktif büyüklüğü sadece 2006 Aralık itibarıyla 499,7 milyar YTL olan bankacılık sektörümüzün, gelişmiş ülkelerdeki sektörün büyüklüğüne göre oldukça geride kalmış olduğunu görüyoruz.

Oysaki gelişmiş ülkelerde bankacılık sektörünün toplam aktifleri, GSMH'mızın oldukça üzerinde seyrediyor ve aramızda alınması gereken büyük bir mesafe var.

Bu rakamdan hareketle Türk Bankacılık Sektörü'nün büyük bir ilerleme kaydedeceğini, sektörde geniş istihdam olanaklarının mevcut olduğunu ve ekonomimizin kalkınmasında sektörün bir lokomotif görevi göreceğini söyleyebiliriz.

KAYNAKLAR

- www.bddk.org.tr
- www.tbb.org.tr
- www.spk.gov.tr
- www.hazine.gov.tr
- www.imkb.gov.tr
- www.dtm.gov.tr